

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

פרק ראשון – גאוגרפיה של ארץ ישראל

הנבחרים נדרשו לענות על שתיים מהשאלות 1-3 ועל אחת מן השאלות 4-6

שאלה 1- גבולות ישראל

סעיף א'

(1) הגבול שעבר בתוך ירושלים לאחר מלחמת העצמאות הפריד בין ירדן ובין ישראל. מעמדו הבינלאומי היה: גבול זמני (גבול הפסקת אש).

(2) תוואי הגבול שעבר בירושלים לא תאם את תכנית החלוקה של האו"ם. בתכנית החלוקה נקבע שירושלים תיחשב כשטח בינלאומי, בפקוח בינלאומי. ירושלים על פי תכנית החלוקה, אמורה הייתה להיות בתוך השטח של המדינה הערבית המיועדת, ולא בשטח ישראל.

סעיף ב'

בעקבות מלחמת ששת הימים הגבול בין ירדן ובין ישראל נע מזרחה, וכל שטחה של העיר ירושלים, עבר לשליטת ישראל (עם כיבוש יהודה ושומרון ומזרח ירושלים מידי ירדן).

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

שינויים נוספים בגבולות ישראל בעקבות מלחמת ששת הימים (על הנבחן לציין אחד):

- כיבוש חצי האי סיני ורצועת עזה מידי המצרים, ותזוזת הגבול לכיוון דרום מערב עד לתעלת סואץ ומפרץ סואץ.
- כיבוש רמת הגולן מסוריה ותזוזת הגבול לכיוון צפון מזרח.

שאלה 2 – מסחר

סעיף א'

הגורמים לעליה במספר הקניונים (על הנבחן לציין שניים):

- עלייה ברמת החיים – בתרבות הצריכה.
- עלייה בזמן הפנוי – הקניון כמרכז בילוי (שופינג).
- יתרונות הקניון – ריכוז קניות במקום אחד, בתנאי מזג אוויר נוחים וללא בעיות חנייה. כמו כן, ריכוז מגוון ורחב של חנויות ומותגים.
- תהליך הגלובליזציה.
- גידול באוכלוסייה.

סעיף ב'

(1) הגורמים למעבר למרכזי מסחר גדולים בשולי הערים (על הנבחן לציין שניים):

- מחירי קרקע גבוהים במרכז העיר, לעומת קרקע זולה בשולי העיר.
- עליה ברמת המינוע – יכולת של אנשים להגיע ברכב פרטי אל מרכזי הקניות גדולים מחוץ לעיר.
- מיקום בסמוך לצירי תחבורה ראשיים עם נוחות הגעה.
- היעדר בעיות חנייה בשולי הערים.
- תהליך הפירבור.

(2) החסרונות של מרכזי הקניות הגדולים בשולי הערים (על הנבחן לציין שניים):

- שקיעה כלכלית של המסחר במרכז העיר – רחובות ראשיים שהיו מרכזי מסחר וקניות איבדו מחשיבותם. סגירת חנויות קטנות ברחובות הערים. חנויות קטנות במרכז העיר מתקשות להתחרות בחנויות הגדולות של מרכזי המסחר בשולי הערים.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

- צמצום שטחים פתוחים, כולל פגיעה בבתי גידול של בעלי חיים.
- הגדלת זיהום האוויר מתחבורה.

שאלה 3 – פיתוח בר-קיימא

סעיף א'

'תכנית מתאר ארצית' (תמ"א) היא תכנית שמסדירה את הבנייה בישראל, וחלה על כולה. התכנית מפרטת ברמה עקרונית את שימושי הקרקע השונים כגון: בנייה, תחבורה ועוד. חשוב שתכנונם של יישובים חדשים יהיה בהתאם לתכנית המתאר הארצית, על מנת להתחשב בקרקע המוגבלת במדינת ישראל, מתוך מחשבה על הדורות הבאים (פיתוח בר קיימא). תכנון מוסדר, הינו תכנון לטווח ארוך, בו תכנית המתאר הארצית עונה על צרכי האוכלוסייה ועל התפתחות המדינה, הן בהווה, והן מתוך הסתכלות על העתיד. בנייה לא מוסדרת, ולא מתוכננת לפי תמ"א, תגזול שטחים רבים ותפגע במשאבי טבע, כמו שטחים פתוחים.

סעיף ב'

- שתי בעיות בתחום איכות הסביבה שעלולות להיווצר בעקבות הקמת יישובים חדשים בנגב:
- פגיעה בשטחים פתוחים – בנייה של יישובים חדשים, דורשת הקמת תשתיות חדשות כגון: כבישים, מגורים, מוסדות ציבוריים וכו'. דבר זה יפגע הן בשטחים הפתוחים והן בנוף, וזאת, במקום להגדיל את היישובים הקיימים, בהן קיימות תשתיות מוסדרות.
 - פגיעה במגוון בעלי חיים וצמחייה – הקמת יישובים חדשים פוגעת במגוון ייחודי של בעלי חיים וצמחים, הקיימים בנגב.

סעיף ג'

התועלת בהקמת יישובים חדשים בנגב, הינה חיזוק השוליים של המדינה. הקמת יישובים חדשים, תעודד הגירה של אוכלוסייה מאזור הגלעין אליו. דבר זה יעודד הקמה של מרכזי תעסוקה ושירותים, דבר אשר יגדיל את מגוון התעסוקה באזור, יצמצם את האבטלה, וכך יצמצמו הפערים בין הגלעין ובין השוליים בישראל.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

שאלה 4 - נצרת

סעיף א'

נצרת היא גלעין מטרופולין בהתהוות לפי הנתונים הבאים:

- ההתפשטות המרחבית וגידולה הפיסי של נצרת, תוך שהיא בולעת יישובים סביבה (זחילה עירונית) משנת 1948 ועד אחרי 1994. חיבורה הכמעט פיזי של נצרת אל נצרת עילית.
- מערכת כבישים עם נגישות גבוהה ליישובים מסביב.

סעיף ב'

המאפיינים של העיר נצרת, שמאפשרים לה להיות גלעין של מטרופולין (על הנבחן לתאר שניים):

- מספר רב של יישובים, ערביים ויהודיים, הממוקמים בקרבת העיר נצרת, להן היא יכולה להעניק שירותים ברמה גבוהה, בעיקר שירותים ציבוריים ומנהלתיים.
- בעיר יש מקומות עבודה המהווים גורם משיכה לאוכלוסיית האזור.
- בעיר קיימת מערכת תחבורה יחסית מתקדמת.

שאלה 5 – עיצוב הנוף

סעיף א'

בתמונה 1 – מצוק כורכר חופי.

בתמונה 2 – חוף גידוד (טבלת גידוד).

סעיף ב'

קשיים שיש לאדם מטבלת גידוד (על הנבחן לציין אחד):

- פגיעה בחופי רחצה ובנגישות של מתרחצים.
- הרס בתי גידול של בעלי חיים.

או:

קשיים לאדם במצוק הכורכר (על הנבחן לציין אחד):

- הרס בתי גידול של בעלי חיים בעת התמוטטות.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

- סכנה למבנים ארכיאולוגיים על המצוק.
- סכנה להרס של מבנים ותשתיות שמוקמים על מצוק הכורכר.
- דרכי התמודדות עם הקשיים (על הנבחן לציין אחת):
- חיזוקים הנדסיים (קירות תומכים ורשתות) בתחתית המצוק.
- הנחת שרוולי חול בתחתית המצוק, לעצירת אנרגיית הגלים ולמניעת התמוטטויות נוספות.

פרק שני – גאוגרפיה של המזרח התיכון

הנבחנים נדרשו לענות על שתיים מהשאלות 7-10

שאלה 7 – סחר חוץ

סעיף א'

המשותף למוצרים שמדינות אלו מייצאות (טקסטיל, פירות וירקות , נפט) הוא :אלו חומרי גלם, בעלי ערך כספי נמוך יחסית. מדובר במשאבים הנמצאים באזור, בחלק ממדינות המזרח התיכון, והם דורשים ברובם כוח אדם רב, לא מקצועי ולא מיומן (פרט לנפט, אשר הינו חומר גלם הנמצא בחלק ממדינות המזרח התיכון ומיוצא כחומר גלם, ולא כמוצר מוגמר).

המשותף למוצרים שהן מייבאות (מכוונות, כלי תחבורה ומוצרים פטרוכימיים) הוא :מדובר במוצרים מוגמרים (שאינם חומרי גלם) הדורשים מיומנות, השכלה והון ברמה גבוהה יותר, על מנת לייצר אותם.

בחלק ממדינות המזרח התיכון ישנו כוח אדם לא מקצועי ולא מיומן, ולכן מדינות אלו נאלצות לייבא מוצרים אלו.

סעיף ב'

במדינות המזרח התיכון אין איחוד כלכלי, משום שלרוב המדינות יש את משאב הנפט. עובדה זו כורמת לכך שלכל אחת מהן יש בסיס כלכלי, ולכן אין צורך באיחוד כלכלי, כמו השוק האירופאי המשותף.

או:

משאב הנפט אינו מצוי בכל מדינות המזרח התיכון, ולכן מדינות בעלות משאב זה, אינן רוצות לסייע כלכלית, על חשבונן, למדינות העניות יותר, שאין בהן את משאב הנפט.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הבירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

שאלה 8 - תחבורה

סעיף א'

- הגורמים להבדלים בין המדינות מצרים ואירן במספר שדות התעופה (על הנבחן לציין שניים):
- אוכלוסיית מצרים מרוכזת בעיקר באזור אחד, לאורך הנילוס ובעיקר באזור הדלתא. לעומתה, אוכלוסיית אירן מפוזרת במדינה על פני שטח גדול יותר, ולכן יש צורך ביותר שדות תעופה, על מנת לאפשר נגישות גבוהה יותר לאוכלוסייה.
 - אירן גובלת עם מספר רב של מדינות ביבשת אסיה, והיא מהווה מעין גשר בין יבשות (מאירופה לאסיה), כנתיב אווירי. לכן מספר שדות התעופה בה גדול יותר, לעומת מצרים.
 - רמת הפיתוח של אירן גבוהה יותר מאשר של מצרים, לכן יש לה את היכולת הכלכלית להקים שדות תעופה רבים יותר, על מנת לשרת את אוכלוסייתה.
 - בשל אופייה הטופוגרפי ההררי של אירן, וגודלה הרב, יש קושי לפתח תשתיות של מסילות ברזל וכבישים. על מנת לאפשר נגישות מהירה בתוך המדינה עצמה (טיסות פנים) אירן הקימה מספר רב של שדות תעופה.

סעיף ב'

לשדה התעופה של קהיר חשיבות בין לאומית רבה, משום שמצרים מתפקדת כ"מדינת שער" ליבשת אפריקה, ומהווה גשר בין יבשות, כנתיב אווירי למדינות באפריקה. בנוסף, קרבתו היחסית של השדה לאירופה, מקנה לו חשיבות בינלאומית, בתחומי התיירות והפיתוח העסקי.

שאלה 9 – זיהום אוויר

סעיף א'

(1) מיון המדינות:

קבוצה ראשונה – ערב הסעודית וכווית.

עיקרון המיון הוא: פליטה גבוהה של פחמן דו חמצני או: מדינות הנפט.

קבוצה שנייה – מצרים וירדן.

עיקרון המיון הוא: פליטה נמוכה של פחמן דו חמצני או: מדינות שכלכלתן לא מבוססת על נפט.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

(2) הגורמים לפליטת פחמן דו חמצני במדינות שונות (על הנבחן היה לבחור במדינה אחת ולהסביר שני גורמים):

כווית – מדינת נפט עם תעשיית נפט רבה ובתי זיקוק, תחבורה רבה עקב רמת חיים גבוהה יותר.
אנ:

ירדן – מדינה מדברית, שרוב שטחה אינו מיושב, וכן מעט תעשייה.

סעיף ב'

קשיים של מדינות המזרח התיכון להפחתת זיהום האוויר (על הנבחן לציין שניים):

- מחסור בהון ומחסור בטכנולוגיה "ירוקה".
- חוסר השכלה.
- רמת מודעות סביבתית נמוכה – מרבית המדינות מוטרדות מבעיות חברתיות, וכלכליות, ביטחוניות- פנימיות או ממלחמות אזרחים.
- קושי להשיג שיתוף פעולה בין מדינות, בשל רמות פיתוח שונות.

שאלה 10 – נפט במזרח התיכון

סעיף א'

התנאים להיווצרות מאגרי הנפט במזרח התיכון (על הנבחן לתאר שניים):

- על פי עדויות, המצביעות כי בתקופות גיאולוגיות קדומות, לפני שהיבשות נפרדו ליבשות של היום, היה אזור המפרץ הפרסי מצוי מתחת לים קדמוני - ים התטיס. באזור זה שררו תנאים אידיאליים להיווצרות והצטברות הנפט, כמו: עומק לא רב ואקלים חם, ששימשו כבית גידול לפלנקטון, שממנו נוצר הנפט בתהליכי הריקבון בקרקעיות הים.
- סלעים נקבובים שהיו באזור כמו: סלעי משקע וסלעי אבן חול, קלטו את הנפט.
- סלעי חיפוי כמו: חווארים וקירטונים מנעו את בריחתו.
- בנוסף לכל התנאים הללו היו מבני קימוט פשוטים וגדולים, שיצרו מלכודת נפט, שולי הקימוט האלפני.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

סעיף ב'

השינוי הדמוגרפי במדינות המזרח התיכון, בהן גילו נפט הוא: הגעתם של עובדים זרים ממדינות אחרות במזרח התיכון, וכן מאזורים נוספים בעולם (הגירה – מהגרי עבודה).

ההשפעות השליליות של שינוי זה (על הנבחן להסביר שתיים):

- המהגרים תופסים את מקומות העבודה של חלק מתושבי המקום, דבר היוצר שנאה בין תושבי המקום ובין המהגרים (קסנופוביה).
- המהגרים שולחים את מרבית המשכורת, אותה הם מקבלים, חזרה לארצם, ובכך הם גורמים לפגיעה בכלכלה של המדינה, בה הם עובדים.
- פגיעה בתרבות ובחברה המסורתית – עקב כניסה של טכנולוגיה ושל מודרניזציה למדינות הנפט, חלו שינויים במבנה החברתי (בעיקר ברצון לשנות את מעמד האישה), דבר שערער את מבנה המשפחה הפטריארכלי.

פרק שלישי – ניתוח תופעות יסוד במרחב

הנבחנים נדרשו לענות על שלוש מהשאלות 11-14: שאלה 11 חובה, ועל שתיים מן השאלות 12-14

שאלה 11 - ניגריה

סעיף א'

ניגריה נמצאת במרכז מערב יבשת אפריקה.

היא גובלת עם המדינות: בנין, ניז'ר, צ'ד וקמרון.

סעיף ב'

בצפון ניגריה כמות המשקעים נמוכה יותר מאשר בדרום ניגריה. בצפון ניגריה כמות המשקעים היא: 100 – 500 מ"מ גשם בשנה, בעוד בדרום ניגריה כמות המשקעים היא: מעל 2000 מ"מ גשם בשנה.

גורמים אפשריים להבדל זה (על הנבחן להסביר גורם אחד):

- הגורם להבדל זה הינו מרחק מהים: חלקה הדרומי של ניגריה נמצא על האוקיינוס האטלנטי. הים משמש כמקור לחות, ולכן כמות המשקעים בה גבוהה. צפון ניגריה רחוקה מהים ורחוקה ממקור לחות, לכן כמות המשקעים בה נמוכה יותר.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הבירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

- קווי רוחב. דרום ניגריה קרוב יותר לקו המשווה שם כמויות המשקעים גבוהות מאוד, בעוד החלק הצפוני קרוב לרצועת המדבריות העולמית.

סעיף ג'

יתרונות מיקומה של לגוס (על הנבחן לתאר שניים):

- ממוקמת באזור מישורי – מקום נוח להקמת תשתיות.
- ממוקמת סמוך לים – עובדה המאפשרת הקמה של נמל ימי, מסחר ותעשיות, דיג ותיירות.
- ממוקמת ליד קרקעות פוריות – דבר המאפשר קיום חקלאות.
- ממוקמת ליד נהר – המהווה מקור מים מתוקים לשתייה ולחקלאות.

סעיף ד'

גידולים חקלאיים צפונית לקו רוחב 10 צפון (על הנבחן לציין אחד):

- צאן.
- בקר.
- בוטנים.
- גידולי אורז.

גידולים חקלאיים דרומית לקו רוחב 10 צפון (על הנבחן לציין אחד):

- דקלי שמן.
- דקלי קוקוס.
- קקאו.

הגורמים להבדלים בתפוסת הגידולים (על הנבחן להסביר גורם אחד של אחד מן הגידולים):

- פוריות הקרקעות הצפון נמוכה יותר, לכן ניתן לגדל בה חקלאות אקסטנסיבית לרוב, בעוד פוריות הקרקעות בדרום גבוהה יותר, לכן ניתן לגדל בה גידולים אינטנסיביים.
- כמות המשקעים הנדרשת עבור כל אחד מהגידולים שונה – כמות משקעים גבוהה יותר בדרום ניגריה לעומת צפונה.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

שאלה 12 – הנהר ניגר (ניז'ר)

סעיף א'

השימושים של הניגר בניגריה (על הנבחן לציין שלושה):

- נתיב מסחר פנים יבשתי – הובלה בנהר.
- מקור מים להשקיית ולפיתוח שטחי חקלאות.
- מקור מים מתוקים לשתייה ליישובים סביב הנהר.
- הפקת אנרגיה הידרואלקטרית.

סעיף ב'

הבעיות העלולות להיגרם לניגריה עקב היותו של הניגר נהר בינלאומי (על הנבחן לציין שתיים):

- ניגריה היא מדינת מורד נהר. אם מדינת מעלה הנהר תקים סכר, כמות המים שתגיע לניגריה תהיה נמוכה יותר, דבר העלול ליצור סכסוכים בין המדינות.
- כל זיהום במעלה הנהר עלול להגיע לניגריה, משום שהיא מדינת מורד נהר, ואיכות המים תיפגע.
- שימוש אינטנסיבי של מי נהר הניגר לאורכו, על ידי המדינות האחרות, יקטינו בצורה ניכרת את כמות המים שתגיע לניגריה, הנמצאת במורד הנהר.

סעיף ג'

צורת הנוף שנוצרה בשפך נהר הניגר היא: דלתא.

תנאים להיווצרותה (על הנבחן להסביר אחד):

- סחף רב.
- זרימה לא חזקה של מים במורד הנהר על מנת שהסחף ישקע.
- זרמי ים חלשים.

שאלה 13 – אוכלוסייה

סעיף א'

גורמים אפשריים לגודלה של כל אחת מקבוצות האוכלוסייה התלויה (על הנבחן להסביר שניים בכל קבוצת אוכלוסייה תלויה):

- אוכלוסיית ילדים תלויים גילאי 0-14 : מונה 55% לערך :
 - מעמד אישה נמוך – האישה כוולדנית.
 - ילדים ככוח עבודה בחקלאות.
 - חברה מסורתית דתית – מצוות פרו ורבו.
 - חוסר מודעות לשימוש באמצעי מניעה.
- אוכלוסיית קשישים תלויים גילאי +65 : מונה 6% לערך :
 - תוחלת חיים נמוכה יחסית הנובעת מרפואה ברמה נמוכה – מספר לא רב של רופאים, חוסר בציוד ובידע רפואי, חוסר בחיסונים ובתרופות, הגורמים לתמותה רבה.
 - תוחלת חיים נמוכה יחסית הנובעת מתשתיות – נגישות נמוכה למים, ביוב זורם ברחובות, תברואה נמוכה – כל אלה גורמים למחלות ולתמותה גבוהה.
 - תוחלת חיים נמוכה יחסית הנובעת ממזון – מחסור במזון או מזון ברמה נמוכה - גורמים לרעב ולתוחלת חיים נמוכה.

סעיף ב'

השפעות אפשריות של מבנה הגילים על החברה או הכלכלה (על הנבחן לתאר שתיים):

- התפוצצות אוכלוסין – ריבוי טבעי גבוה, בו שיעורי הילודה גבוהים מאוד, והקרע לא תספק את צורכי האוכלוסייה. עלול להגיע למצב קיצוני של רעב (מלתוס).
- נטל – אוכלוסיית הילדים מהווה נטל על אוכלוסיית המפרנסים. יש קושי לפתח את המדינה.
- ביסוס כלכלי של המדינה על תעסוקה במגזר הראשוני – חקלאות. הרבה ידיים עובדות, שכן נמוך, דבר המקשה על פיתוחה של המדינה, משום שערך המוצרים המיוצרים נמוך, ולכן התמ"ג נמוך.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

שאלה 14 – אנרגיה

סעיף א'

גורמים אשר אפשרו להפיק אנרגיה הידרואלקטרית בניגריה (על הנבחן לציין שניים):

- זרימה של נהרות רבים לאורך כל השנה.
- הפרשי טופוגרפיה, המאפשרים נפילה של מים ליצירת אנרגיה.
- משקעים רבים לאורך כל השנה.

סעיף ב'

בניגריה צריכת האנרגיה נמוכה, משום שהיא מדינה ברמת פיתוח נמוכה. התעשיות אינן רבות ואינן מפותחות, לכן צריכת האנרגיה נמוכה. האוכלוסייה ענייה, ולכן אינה משתמשת ואינה נגישה לחשמל. התחבורה אינה מפותחת, ולכן צריכת האנרגיה לנפש נמוכה.

סעיף ג'

יתרון מיקומה של ניגריה ביצוא נפט (על הנבחן להסביר אחד):

- ממוקמת סמוך לאוקיינוס האטלנטי, דבר אשר מקל על ייצוא נפט במיכליות למדינות העולם.
- קרבתה למדינות רבות באפריקה מאפשרת לה לייצא נפט למדינות אלו.
- נתיב שייט קצר יחסית לדרום מרכז וצפון אמריקה.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

